

De blauwe zwemkrab, *CALLINECTES SAPIDUS* RATHBUN, 1896

J.P.H.M. Adema

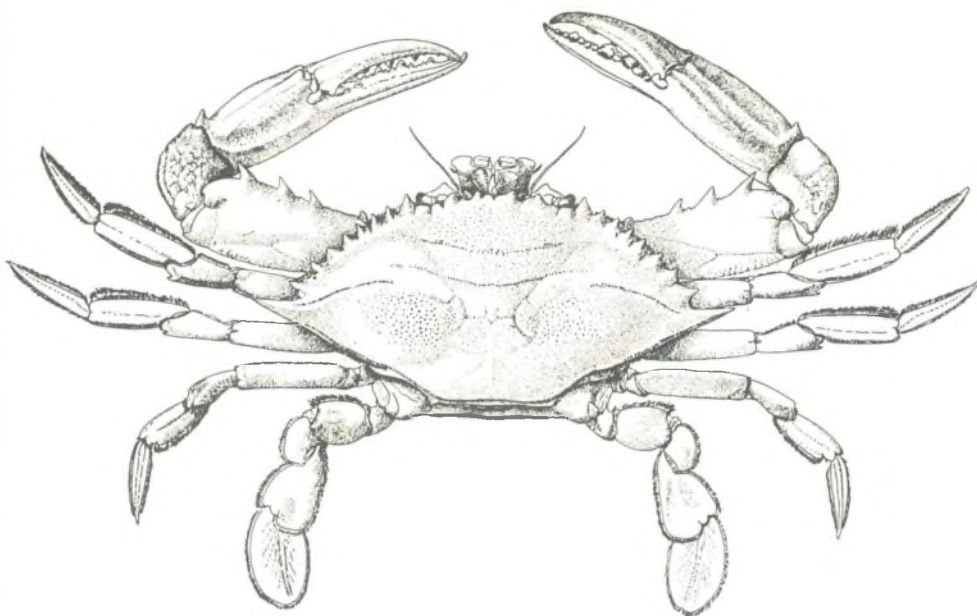
(Dit artikel is een (aangevulde) bewerking van eerder verschenen artikelen in Het Zeepaard en Hengelsport.)

De blauwe zwemkrab, *Callinectes sapidus* Rathbun, 1896, is een opvallende nieuwkomer in de Nederlandse wateren. Dankzij de vorm van het rugschild en de opvallende kleur is deze krab met geen enkele van de overige inheemse zwemkrabben of Portunidae te verwarren. Het rugschild (Afb. 2) is veel breder dan lang; op de zijrand van het rugschild staan negen tanden, waarvan de achterste sterk naar opzij verlengd is. De overige Nederlandse vertegenwoordigers van de Portunidae hebben vijf ongeveer even lange tanden op de zijrand van de carapax. Het rugschild is grijsbruin of blauwachtig groen van kleur. De poten zijn helder blauw; bij het wijfje zijn de vingers van de scharen en de stekels op de poten helder rood (Afb. 1). Evenals bij de overige zwemkrabben zijn de leden van het laatste paar poten sterk verbreed in verband met de zwemfunctie.

De krabben kunnen een breedte van 177 mm bereiken (Christiansen, 1969). Behalve op de kleur van de scharen kunnen de geslachten (uiteraard) ook op de vorm van het abdomen worden onderscheiden. Bij wijfjes is dit breed, bij mannetjes zijn de laatste segmenten hiervan extreem smal (Afb. 3). De dieren kunnen in zout, brak of geheel zoet water leven. De paring vindt meestal plaats in water met een laag zoutgehalte; het wijfje trekt voor het leggen van de eieren naar zee. De larven en de jonge

Afb. 1 Wijfje van de blauwe zwemkrab, gevonden bij Terneuzen (16-10-1982). Duidelijk zijn de eieren onder het abdomen te zien (foto van RMNH, Leiden).

Afb. 2 Op het rugschild van de blauwe zwemkrab staan aan weerszijden negen tanden, waarvan de achterste sterk verlengd is. (Naar Hartog & Holthuis, 1951).

krabben trekken weer naar het zoete water, alwaar ze volwassen worden. (Holthuis, 1969). Het zijn echte estuariumbewoners, de trek naar het zoete water is lang niet zo spectaculair als die van de Chinese wolhandkrab.

Oorspronkelijk is de blauwe zwemkrab van de Amerikaanse Oostkust alwaar zij wordt gevonden van Nova Scotia in Canada tot aan Uruguay op het zuidelijk deel van het continent. De soort is in de loop van de laatste 100 jaar echter op veel plaatsen elders in de wereld aangetroffen. Op sommige van deze plaatsen, zoals het oostelijk deel van de Middellandse Zee is ze ingeburgerd. Zowel in Noord-Amerika als in de landen van het Midden-Oosten wordt er intensief op gevestigd. Vooral de pas vervelde dieren, die in hun geheel gegeten kunnen worden (de zg. soft-shelled crabs) zijn erg populair. Het feit dat de dieren bijzonder in de smaak vallen verklaart de vondsten van gekookte exemplaren op het Nederlandse strand (tabel 1; naar Adema, 1982). Deze zijn ongetwijfeld afkomstig van kombuisafval, als dit in het zicht van de haven, waar nieuw proviand kan worden ingeslagen, overboord wordt gezet. Behalve uit het oostelijk deel van de Middellandse Zee (Griekenland, Turkije, Libanon, Israël, Egypte) is de soort ook bekend van incidentele vondsten uit Italië (Venetië, Genua) en van buiten de Middellandse Zee van zuidwest Frankrijk (Rochefort, Le Verdon), Duitsland (in de Elbe bij Cuxhaven), Denemarken (in de Sont bij Kopenhagen) en van Nederland (Holthuis, 1969).

In Nederland zijn de afgelopen 50 jaar 20 exemplaren van de blauwe zwemkrab gevonden zowel levend als gekookt aangespoeld (tabel 1). Opvallend is het grote aantal vondsten uit Zeeuws-Vlaanderen in de periode 1973-1982. Hoe de levende krabben bij ons verzeild geraakt zijn is een raadsel.

De suggestie dat de aanvoer plaatsvindt door middel van volwassen exemplaren die zich met de

Afb. 3 Het abdomen (achterlijf) van de blauwe zwemkrab. a. van het mannetje; b. van een volwassen wijfje; c. van een onvolwassen wijfje. (Naar Hartog & Holthuis, 1951).

schaarpoten vasthechten aan koelroosters van schepen (Grootjans, 1981) is zeer onwaarschijnlijk. Volwassen dieren zijn immers estuariumbewoners die leven in water met een laag zoutgehalte. Indien een boot in volle zee komt is het waarschijnlijker dat ze op dat moment de sloopshuid verlaten en niet pas aan de overkant van de oceaan in Nederland. Het vermoeden bestaat dat de dieren ons land bereiken als larve. Indien een schip leeg of met een lichtere lading terug naar ons land vaart

Datum	Vindplaats	Leg.	Aantal	Breedte	Bijzonderheden	Collectie
10.IX.1932	Zaandam, Zaan	G. Hoorn	1 ♀	135 mm	Levend	ZMA
XII.1934	Amsterdam, Entrepôt-haven	H. van Laar	1 ♀	135 mm	Levend	ZMA
9.VIII.1950	Vlissingen, Zoutelande	A.F. Mulder C. den Hartog	1 ♂	146 mm	Gekookt	ZMA
VIII.1950	Vlissingen	C. de Visser	1 ♀	165 mm	Gekookt	RMNH
VII.1951	Nauerna, Noordzee-kanaal		1	120 mm	Levend	P. Landsman
28.I.1967	Dishoek, Walcheren	G.R. Heerebout	1		losse zwempoot	RMNH
7.V.1967	Schiermonnikoog	T.P. Broerse	2 ♂♂	144, 180 mm	Gekookt	RMNH
—	—	—	1 ♀	125 mm	Gekookt	RMNH
—	—	—	1		Losse carapax	FNM
19.I.1968	25 mijl NW v. IJmuiden	KW 36	1 ♀	205 mm	Levend	RMNH
4.IX.1973	Terneuzen, Westhaven	B.J. Grootjans	1 ♂	107 mm	Levend	ZMA
15.IX.1978	— —		1 ♂	150 mm	Levend	ZBM
25.IX.1978	— —		1 ♂	140 mm	Levend	Dekker
9.X.1980	— —		1 ♂	145 mm	Levend	Van Willigen
1.XII.1980	Sluiskil, koelwater Ned. Stikstofmaatschappij		1 ♀	150 mm	Levend	ZBM
15.X.1980	Walsoorden, Perkpolder	W. Kint	1		Levend	W. Kint
16.X.1982	NW van Terneuzen	Garnalenvisser	1 ♀ eieren	160 mm	Levend	RMNH
najaar 1984	IJmuiden	Sportvisser, mond.med. T. de Groot, Castricum	1	?	Levend	Sportvisser
November 1984	Waddenzee	Garnalenvisser, mond.med. Leeuwarder Crt	1 ♂	?	Levend	Garnalenvisser

Tabel 1. Vindplaatsen van *Callinectes sapidus* in Nederland; naar Holthuis (1969), Grootjans (1981) en W. Kint (in Litt, 21.X.1981). ZMA: Zoologisch Museum, Amsterdam; RMNH: Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden; FNM: Fries Natuurhistorisch Museum, Leeuwarden; ZBM: Zeeuws Biologisch Museum, Domburg. Het laatst genoemde exemplaar is afgebeeld in de Leeuwarder Courant. De redactie zal een exemplaar van de foto aan mij doen toesturen; dit is tot op heden nog niet gebeurd.

wordt er ballastwater ingenomen. Dit wordt in de thuishaven weer uit de ballasttanks gepompt. Het is zodoende zeer goed denkbaar dat de larven op deze manier in ons land terecht komen. Volwassen dieren zijn te groot om door de roosters van de ballasttanks te kruipen. De larven vonden in Nederland het geschikte brakke milieu om zich te ontwikkelen. De mogelijkheid bestaat dat ze zich hier blijvend vestigen. De vondst van een wijfje met eieren (tabel 1; Adema, 1983) in de Wetsterscheide is een sterke aanwijzing dat dit inderdaad het geval is. Opmerkelijk is overigens dat alle vondsten uit Zeeuws-Vlaanderen en die van 1984 uit de Waddenzee en IJmuiden gedaan zijn in het najaar, als de dieren naar het zoute water trekken voor de voortplanting. Alle in Nederland gevonden exemplaren waren volwassen. De vraag is nu, waar blijven ze de rest van het jaar en waar bevinden zich de jonge dieren?

Bij de waarnemingen uit Zeeuws-Vlaanderen ligt het voor de hand dat de dieren in het voorjaar en de zomer zich ophouden in de omgeving van Antwerpen, Gent of Brugge. Naar aanleiding hiervan heb ik de Belgische Strandgroep gevraagd om voor mij op deze plaatsen naar blauwe zwemkrabben te zoeken; dit heeft tot op heden echter geen resultaat opgeleverd.

Indien de soort zich hier werkelijk blijvend vestigt (het milieu is hier zeer geschikt, bovendien zijn ze goed bestand tegen chemische en thermische vervuiling), is de fauna verrijkt met een zeer interessant dier. Of iedereen er wel zo blij mee zal zijn is nog de vraag. De dieren zijn zeer agressief en kunnen zodoende nog al wat schade aanrichten in fuiken. Daar staat tegenover dat ze, in tegenstelling tot de Chinese wolhandkrab, wel commercieel van belang zijn.

Het grote commerciële belang van deze krab heeft in Amerika tot een ware cultus geleid. In het plaatsje Crisfield aan de Chesapeake Bay is een jaarlijks feest met deze krab als middelpunt. Dit feest begint 's-morgens met het kiezen van Miss Crustacean (Miss Krab!), waarna de jaarlijkse hard-crab derby plaatsvindt. De krabben krijgen een nummer op de carapax en worden vervolgens in kleine korfjes in het midden van een grote cirkel geplaatst. Nadat het startschot is gegeven worden alle dieren tegelijk losgelaten. De krab die het eerst de cirkel uitgerend is heeft gewonnen. Uiteraard wordt er grof op gewed. Daar krabben zijwaarts lopen is het niet mogelijk rechte banen uit te zetten, vandaar die cirkel. Na afloop van de rennen is er gedurende de avonduren een Country en Western festival. Wie hier een kleurrijk verslag over wil lezen moet beslist de moeite doen het boek *Beautiful swimmers* van William W. Warner te pakken te krijgen.

Wij Nederlanders hebben overigens een speciale band met de blauwe zwemkrab. Toen de eerste kolonisten landden bij Fort Amsterdam (thans New York) schreven ze naar huis terug dat de krabben, die hen tot voedsel dienden, duidelijk aangaven dat het nieuwe land Nederland toebehoorde. Hun voedsel had immers de kleuren van de Prince-Vlagge: oranje-blanje-bleu (rood-wit-blauw)! (Den Hartog & Holthuis, 1951).

LITERATUUR

- ADEMA, J.P.H.M., 1982. De blauwe zwemkrab, *Callinectes sapidus*, in Nederland.-Het Zeepaard 42(1): 6-9, tabel 1, 1 fig.
- , 1983. Nogmaals de blauwe zwemkrab, *Callinectes sapidus* Rathbun, 1896.- Het Zeepaard 43(1): 14.
- CHRISTIANSEN, M.E., 1969. Crustacea Decapoda Brachyura.-Mar. Invert. Scand.2: 1-143, figs. 1-54, maps 1-47.
- GROOTJANS, B.M., 1981. Een nieuwkomer.-De Steltkluut 11(3): 101, 102, 1 fig.
- HARTOG, C. den & L.B. HOLTHUIS, 1951. De Noordamerikaanse "Blue-Crab" in Nederland.-De Levende Natuur 54(7): 121-125, figs. 1,2.
- HOLTHUIS, L.B. 1969. Enkele interessante Nederlandse Crustacea.- Zool. Bijdr. Leiden 11: 34-58, 3 fig.
- WARNER, W.W., 1977. *Beautiful swimmers*, pp. 1-304, textfigs. Pinguin books Ltd. (ISBN 0 1400 44051)

Adres van de schrijver: Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Postbus 9517, 2300 RA Leiden, tel. 071-143884. Eventuele vondsten van blauwe zwemkrabben kunt u altijd op bovenstaand adres melden.